

Feked község településfejlesztési koncepciója

Készítette

Summa Cum Bt., Vékény-Pécs

Raffay Zoltán

**Feked Község Önkormányzata Képviselő-testületének
48/2018.(XII.05.) sz. önkormányzati határozatával elfogadva**

2018. december

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	3
1. JÖVŐKÉP	5
1.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan	5
1.2. A település jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan	5
1.3. A településfejlesztési elvek rögzítése	6
2. CÉLOK	7
2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	7
2.2. Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása	7
2.2.1. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata	7
2.2.2. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre	8
3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	10
3.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása	10
3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra	17
3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére	18
4. HA STRATÉGIA NEM KÉSZÜL, A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMON KÖVETÉS	19
4.1. A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer	19
4.2. Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére	22

BEVEZETÉS

Feked önkormányzatának képviselőtestülete 2018-ben azzal bízta meg a Kokas és Társa Kft.-t, hogy – külön meghatározott tematika és szerződési feltételek alapján – készítse el a település szerkezeti és szabályozási tervét, amelynek részét képezte a településfejlesztési koncepció kidolgozása. Ez utóbbi munkarészt alvállalkozóként a Summa Cum Bt. készítette el.

Feked jelen fejlesztési koncepciója nagymértékben épül Feked önkormányzatának korábbi településszerkezeti tervére, miután megállapításainak jelentős része a mai napig megállja helyét (2009-ben elfogadott dokumentum). Az azóta eltelt közel évtized alatt ugyan történtek a település életét érintő változások, de a megállapítások jelentős része ma is érvényes. A legfontosabb változások:

- Megépült az M6-os autópálya, amely az egész Dél-Dunántúl, különösen annak keleti fele számára fejlesztési potenciállal bír, különösen, ha az azóta szintén uniós taggá vált Horvátország is megépíti a maga autópálya-szakaszát a határ túlsó oldalán. Feked alig 7 km-re húzódik az autópálya nyomvonalától, a nemzetközi és hazai tapasztalatok szerint ez belül van azon a távolságon, ahol közvetlen gazdaságfejlesztő hatást gyakorolhat az autópálya – igaz, nagyságrendjéből adódóan nem Feked lesz ennek a folyamatnak a legnagyobb kedvezményezettje, de a kirándulók és turisták számára vonzereje nő könnyebb elérhetőségével, illetve a munkába járás, ingázás lehetőségei is javulnak, valamint mint gazdasági telephely jöhet számításba;
- A település településszerkezeti tervében elfogadott változtatások új rendezési terv készítését igénylik, és ennek integráns része egy új településfejlesztési koncepció.

Mivel a koncepció készítése konkrét előírások mentén (1. melléklet a 314/2012. (XI. 8.) Korm. Rendelethez) készült el, a koncepció egyes fejezetei az ott megadott sorrendben és tematika szerint íródtak.

A fejlesztés koncepcionális elemeinek meghatározásához számos, korábban elkészült anyagra támaszkodhatott a koncepció készítője, aki a Mohácsi járás (korábban Mohácsi kistérség) több településének dolgozta ki a fejlesztési koncepcióját az elmúlt években. A korábbi fejlesztési anyagok ma is érvényes megállapításai mellett az alábbi dokumentumokat használta fel a koncepciókészítő a munka során:

- Feked község Önkormányzata Képviselő-testületének 55/2009 (XII. 11.) sz. határozattal jóváhagyott településszerkezeti terv leírása;
- Feked község Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP);
- Feked község Önkormányzatának 4./2005./ IV.17/ számú rendelete a letelepedési támogatásról;
- Feked község Önkormányzatának Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2013–2018;
- <http://www.feked.hu> (a település civil szervezetei, rendeletei stb.);
- <http://www.volán.hu> (buszközlekedés);
- a község polgármestere, Tillmann Péter szóbeli közlései.

A tágabb térséget (kistérséget/járást, megyét, régiót, az ország egészét) érintő fejlesztési dokumentumok, amelyek a jelen anyagban felhasználásra kerültek, a következők voltak:

- a mohácsi statisztikai kistérség területfejlesztési programja (Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Regionális Oktató, Fejlesztő és Tanácsadó Központ, Pécs, 2006);

- a Mohácsi kistérség Fejlesztési programja „A kkv-k kistérségi felkészítése 2003” programon belül (a GKM Regionális Fejlesztési Főosztály Regionális Információs Osztály és Kistérségi Információs Osztály, 2003);
- a Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptió helyzetértékelő munkarésze (Baranya Megyei Önkormányzati Hivatal, 2013);
- a Dél-dunántúli operatív program 2007–2013 (2007);
- az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (2013, készült a területfejlesztési politika megújításáról, az új Országos Területfejlesztési és az új Országos Fejlesztési Konceptió kidolgozásáról szóló 1254/2012. (VII. 19.) Korm. határozat alapján).

Jelen helyzetfeltáró anyag megállapításainak jelentős része Feked önkormányzatának településszerkezeti tervét vette alapul, miután megállapításainak jelentős része a mai napig megállja helyét. Mivel azonban 2001-ből valók a legutolsó adatok az említett dokumentumban, jelen helyzetfeltáró munka természetesen frissebb adatokkal is számolt, amennyiben azok rendelkezésre álltak.

Amennyiben további, a koncepciót érintő fejlesztési dokumentumok állnak az Önkormányzat rendelkezésére, azt a Konceptió készítője az Önkormányzattal történő további megbeszéléseket követően beépíti a fejlesztési dokumentumba.

1. JÖVŐKÉP

1.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

A településfejlesztési koncepció, illetve a település rendezése terve egy alapvető célt szolgálnak: Feked legyen olyan község, amely

- sikeres és versenyképesség település, ahol a lakosság szívesen él és
- képes megtartani és növelni lakosságát,
- önállóan, külső források nélkül tud gazdálkodni,
- vállalkozásainak tartós versenyképességet biztosítani,
- fenntartható módon tud működni (beleértve a gazdasági fenntarthatóság mellett természetesen a társadalmi és környezeti fenntarthatóságot is).

Feked épített környezetének, építészeti örökségének megőrzésével és fejlesztésével nemcsak lakóhelyi, hanem turisztikai vonzerejét is növeli. Természeti környezetének (elsősorban az erdős területek) megőrzésével növeli esztétikai értékét és fejlesztéseit hosszú távon is fenntarthatóan, a jövő nemzedékek igényeinek és lehetőségeinek figyelembe vételével tervezi és hajtja végre.

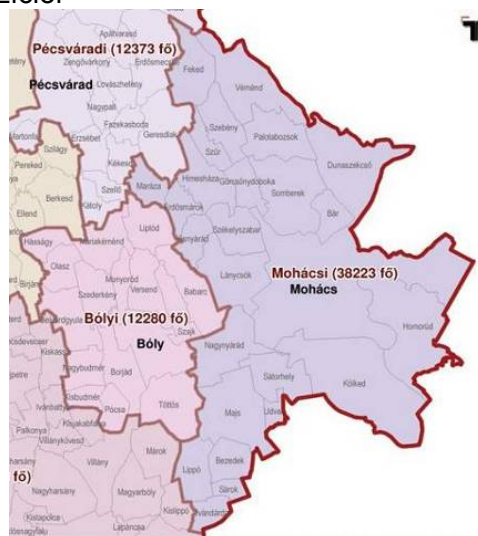
1.2. A település jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan

Feked igazgatási területe hat településsel határos: ezek Véménd, Szebény, Szűr, Geresdlak, Erdősmecke, Ófalu községek. A település szerepkörei összefonódnak a szomszédos településekkel: Feked két szomszédos települést is ellát vízbázisáról (Véménd és Szebény is a feked-i vízbázisra épül, ivóvízvezetékekkel össze van kötve a három település), míg a feked-i lakosok számos, helyben nem elérhető (közigazgatási, oktatási, kulturális, egészségügy és üzleti) szolgáltatást más településeken vesznek igénybe. Közös a négy településre kiterjedő hivatal – Feked, Véménd, Palotabozsok, Szebény –, oktatás tekintetében pedig Véménd a központi település, ahová az óvodába és a nyolc osztályos általános iskolába falubusszal viszik a feked-i gyerekeket.

Feked

- két járás, a mohácsi és a pécsvárad-i határán (1. ábra): valamint
- két megye határán (Baranya, illetve Tolna) fekszik (2. ábra).

1-2. ábra: Feked térségi pozíciói

Forrás: <http://www.terport.hu>

A jövőkép a kellemes lakóhelyi környezet megtartását és újabb szolgáltatásokkal, illetve gazdasági egységek letelepítése révén a lakosságmegtartó képesség erősítése.

1.3. A településfejlesztési elvek rögzítése

Holisztikus megközelítés, integrált fejlesztésekben történő gondolkodás

Mivel a társadalmi-gazdasági életben szinte minden mindennel összefügg, a kölcsönös hatások vizsgálata szükséges minden beruházás, fejlesztés előtt. Egy gazdaságfejlesztési, munkahelyteremtő, logisztikai beruházásnál figyelemmel kell lenni az élhető lakókörnyezet megőrzésére, egy települést, kistérséget érintő fejlesztés esetében a tágabb térség fejlesztési elképzeléseivel való összhangra, az esetleges konfliktusok kezelésére és a szinergikus hatások lehető legteljesebb kihasználására.

Fenntartható fejlesztések

Minden fejlesztés csak akkor fenntartható hosszú távon, ha eleget tesz a gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóság elveinek is. Bármilyen rövid távú előnyökkel is kecsegtet egy beruházás, ha hosszú távon több negatív, mint pozitív hozadéka lehet, szükségszerű lemondani a lehetőségről. A fenntarthatóság eszméjét nem szükséges rosszként, hanem az élhető jövőbe történő befektetésként érdemes tekinteni.

Hatékony, erőforrásokkal való hatékony gazdálkodás

Feked, a hasonló nagyságrendű magyarországi települések döntő többségéhez hasonlóan, nem rendelkezik bőséges fejlesztési forrásokkal (de intézményfenntartáshoz sem), ezért elengedhetetlen, hogy úgy a saját forrásból, mint a pályázati forrásból megvalósított fejlesztéseknél a hatékonyság, az egyes beruházások optimális hasznosulása és tovagyűrűző hatásainak figyelembe vétele legyen a vezérelv.

Esélyegyenlőség, széles társadalmi rétegek bevonása, közösségi szemlélet

A fejlesztések akkor hasznosulnak igazán, ha nem egy szűk réteg, hanem a társadalom minél szélesebb körei, optimális esetben egésze érdekeit szolgálják. A fejlesztések jótékony hatásának szétterítésével, a szegregáció megelőzésével egyben a társadalmi konfliktusok fennmaradásának vagy kialakulásának veszélye is csökken, ami az önkormányzat erőforrásainak más területeken történő hasznosulását segíti elő.

2. CÉLOK

2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

A településfejlesztési koncepció elkészítésének célja Fekeden a közép- és hosszú távon aktuális fejlesztési elképzelések és lehetőségek egymással való összhangba hozása és megfelelő dokumentálása. Az elfogadott koncepció értékválasztást és közös fejlesztési szándékot fejez ki. Elfogadásával a döntéshozó kinyilvánítja a szereplők többségének a véleményazonosságát az elfogadott célok és prioritások tekintetében és ezzel meghatározza a stratégiaépítés fő kereteit is.

A településfejlesztési koncepcióban foglaltakkal kapcsolatban megjegyzendő, hogy nem minden fejlesztési célnak vannak rendezési konzekvenciái, másrészt még ebben a koncepcionális fázisban nem ismert minden fejlesztés terület-felhasználási vonatkozása. A rendezési tervek határozzák meg azoknak a jövőbeni fejlesztéseknek a műszaki-fizikai kereteit, a terület-felhasználás szabályait, amelyekkel az adott fejlesztési koncepció nem foglalkozik, mert nem kapcsolódik aktuális közösségi célhoz, vagy a tervezés pillanatában nincs információ róla.

A törvényi kitétel, miszerint a fejlesztési koncepció rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési döntéseit, kettős követelményrendszert támaszt: a tervezés során meg kell ismerni a közösségi akaratot képviselő önkormányzati szándékokat, másrészt a koncepció elfogadását követően az önkormányzatnak ezzel összhangban kell meghoznia döntéseit.

A fejlesztési koncepció mindenekelőtt arra a kérdésre ad választ, hogy milyen térségi adottságai, jellemzői vannak Fekednek, azaz milyen (kisebb részt) nemzetközi, országos, regionális, illetve (elsősorban) megyei és kistérségi szintű gazdasági-társadalmi-infrastrukturális tényezők és milyen módon (egymást erősítve, egymást gyengítve vagy kioltva) hatnak a település életére, szerepköreire, fejlődésére, vonzásviszonyaira. A helyi/helyzeti energiák és a térkapcsolatok feltárását követi a fejlesztési irányelvek megfogalmazása. A koncepció javaslatokat fogalmaz meg a településfejlesztés intézmény- és eszközrendszerének továbbfejlesztésére. Azzal, hogy a képviselőtestület határozat formájában (azaz az állami irányítás egyéb jogi eszközei közé sorolandó dokumentumban) fogadja el a településfejlesztési koncepciót, azt fogalmazza meg, hogy az elfogadáskor konszenzus van Fekeden a tekintetben, hogy a fejlesztési koncepcióban lefektetett célokat kívánják megvalósítani.

2.2. Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása

2.2.1. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata

Feked jövőjét elsősorban a munkalehetőségek, a lakóhelyi minőség megőrzése és ezzel összefüggésben a lakosság megtartása, illetve lehetőség szerint új munkahelyek teremtése, az élet- és környezeti minőség fejlesztése jelenti. Az alábbiakban ezek kapcsolódási pontjaira utalunk.

Foglalkoztatáspolitikai

Az önkormányzatok aktív, illetve passzív foglalkoztatáspolitikai eszközökkel érhetik el foglalkoztatáspolitikai céljaikat. Az alapvető foglalkoztatáspolitikai cél Fekeden is a foglalkoztatás minél magasabb szinten történő stabilizálása, ezzel összefüggésben a munkanélküliség minél alacsonyabb szintre történő csökkentése és ezzel az önkormányzat szociális kiadásainak csökkentése.

Az aktív munkaerő-piaci politikák célja a munkanélküliség megelőzése, a munkanélküliek munkába való visszasegítése, a munkanélküliség tartóssá válásának megelőzése. A munkanélküliség megelőzését, csökkentését, hátrányos következményeinek enyhítését, valamint a foglalkoztatási feszültségek megszüntetését, kezelését szolgáló munkaerőpiaci támogatások az alábbiak lehetnek:

- Munkaerő-piaci képzés/átképzés;
- Munkanélküliek vállalkozóvá válásának támogatása;
- Közhasznú foglalkoztatás;
- Foglalkoztatást bővítő bértámogatás;
- Önfoglalkoztatók munkahely-teremtésének támogatása;
- Járulékok átvállalása;
- Utazási költségek átvállalása;
- Pályakezdekők támogatási formái (munkatapasztalat-szerzés támogatása, foglalkoztatási támogatás);
- Részmunkaidős foglalkoztatás támogatása;
- Intenzív álláskeresés támogatása.

A passzív eszközök a foglalkoztatáspolitikai inkább kényszerűségből, kötelezettségből vállalt és alkalmazott, átmeneti eszközei, az átmenetileg a munkaerőpiac szélére sodródottak megélhetéséről történő gondoskodás. Passzív eszközök a munkanélküli járadék, a jövedelempótló támogatás, a rendszeres szociális segély, a nyugdíj előtti segély, esetleg átmeneti munkahelyek létrehozása (ez inkább jóléti államokra jellemző államokban: állami forrásokból olyan munkahelyeket hoznak létre, ahol, miközben az egyének munkát kell keresnie, közben dolgozhat).

Munkahelyteremtés

Nem elsősorban az önkormányzat, sokkal inkább a vállalkozói szféra feladata, de az önkormányzat is közvetett módon – kiszámítható és vállalkozásbarát gazdaságpolitikával – mint például a helyi iparüzési adó nem kivetése, hatékony ügyintézés –, illetve közvetlenül is – az önkormányzat tulajdonában lévő területek ilyen irányú hasznosításával – hatással lehet a munkahelyek létrejöttére. A közfoglalkoztatásban való részvétel is ide tartozik.

Környezeti állapot megőrzése és fejlesztése

A környezet megőrzése, a természetközeli állapotok amennyire csak lehetséges, visszaállítása nem önmagáért való tevékenység, hanem áttételesen is sok haszonnal jár (egészségesebb lakosság, megnövekedett ingatlanértékek, turisztikai vonzerő erősödése). Fontos, hogy a gazdasági célokra kijelölt területet fejlesztése során a védett természeti értékek, illetve általában a természet és a táj védelmét szem előtt tartásuk.

2.2.2. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

Ipari övezetek kijelölése és működtetése

Nagyságrendjéből adódóan nem igazán különül el Fekeden a lakó- és a gazdasági terület, az egyetlen jelentősebb, és valamelyest zajszenyezőést okozó üzeme, a fatelep a falu szélén helyezkedik el. Vállalkozások esetleges betelepülésénél oda kell figyelni arra, hogy a lakófunkciót ne zavarja, a lakossággal konfliktust ne generáljon.

Turizmusfejlesztés

A turizmus fejlesztése a legtöbb magyarországi település (és nem csak város) esetében az első prioritások közt szerepel. Nincs ez másként Feked esetében sem, a településnek most is vannak olyan erőforrásai, amelyekre a mainál nagyobb volumenű és jövedelmezőbb turizmus építhető: a Stifolder fesztivál és a többek által a világörökségi helyszín Hollókőhöz hasonlított faluképi szépsége.

Figyelembe veendő dokumentum(ok):

- Pozíció és perspektívák Baranya turizmusában. Baranya megye turizmusfejlesztési programjának aktualizálása (2005);
- A Dél-Dunántúli Turisztikai Régió turizmusfejlesztési stratégiája,
- A Dél-Dunántúli Régió Turizmus Stratégiai Fejlesztési Programja (2006).

3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

3.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

A település rövid története

A környék feltehetőleg ősidők óta lakott település (leletek tanúsága szerint), és már az Árpád-korból is találunk a faluról írásos említést, akkor még Feketh néven említi az okmány. A török uralom következtében a település elnéptelenedett, benépesítése csak a 1725–1727 között kezdődik meg, ekkor Fulda környéki német telepések érkeztek. A második betelepítési hullám 1780-ban történt hasonló területekről. A XIX. század második felében is volt már kevés magyar lakója, csak a múlt században emelkedett a magyar anyanyelvűek száma 45 fő fölé. 1930-ban 123 magyar, 659 német és 1 horvát anyanyelvű lakosa volt, 1970-ben 99 magyar és 535 német élt itt.

A második világháborút követő kitelepítések rendkívül fájdalmasan érintették Feked lakosságát. A második világháborút követő időszakban a termelőszövetkezet megalakulása a korábbi gazdálkodás alapját, a családi birtokokat fokozatosan megszüntette. Megszülettek az ingázók, akik a szomszéd településeken – elsősorban Véménden, Pécsváradon, Komlón, Pécssett – találtak állást.

Ma a falu 209 lakójának (alig tíz éve még 246 volt ez a szám!) közel 50%-a százaléka német nemzetiségű (a KSH 2011-es népszámlálási adatai szerint közel kétharmada). A 2016-as KSH adatok szerint 109 lakóingatlanal rendelkezik a község, jelentős részüknek külföldi a tulajdonosa, zömében német és osztrák állampolgárok, de van holland és svéd is, továbbá több olyan ingatlan, melyet a megye más városában élő emberek nyaralónak vásároltak meg.

Természeti adottságok

Feked község településszerkezeti tervében az alábbi leírás szól a község természeti adottságairól: „A település közigazgatási területe a Karasica forrásvidékéhez tartozik. Ez a patak vezeti le a vizeket a Dunába. A völgyeket vastag löszös üledék fedi és széles völgyközi háta rendszerre választja el egymástól.

Az aljzatot az Ó-paleozoikum idő karbon időszakában keletkezett Tiszai mikrolemmez alkotja, melynek egyetlen hazai felszínre bukkanása a Geresdi-dombság, vagy Mórággyi-rög. (...) Szegélyén gyengén metamorf kőzeteket találunk, melyek a gránit-tömbhöz közeledve közepesen metamorf képződménybe mennek át. A gránitból álló tönkfelszint löszlepel borítja, melyet tektonikus völgyek szabdalnak.

A település és környezete a mérsékelt meleg – mérsékelt nedves éghajlatú területek közé tartozik.”

Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Feked sajnos azon kevés település közé tartozik – a még a magyar átlagnál is gyorsabban fogyatkozó népességű – Baranya megyén belül, amelyek az elmúlt évtizedekben sokat veszítettek lakosságukból (1. táblázat).

1. táblázat

Feked lakosságának alakulása, 1980–2016

Év	Lakosság
1980	473
1990	346
2001	259
2008	207
2011	201
2012	204
2013	204
2014	213
2015	203
2016	209

A ténylegesen, életvitelszerűen Fekeden élők száma mintegy 150, de hétvégénként sokkal többen tartózkodnak a faluban. A Központi Statisztikai Hivatal adatai változatlanul 200 fő feletti népességszámot regisztrálnak, bár a tendencia egyértelműen csökkenő.

Jól megfigyelhető, hogy a több évtizede tartó drasztikus csökkenés csak a legutóbbi néhány évben állt meg (akkor is leginkább csak a nem életvitelszerűen itt tartózkodók számát is belekalkulálva).

A korstruktúra sajnos nem kedvezőbb, mint a legtöbb Baranya megyei falu esetében: a 14 évnél fiatalabb korosztály aránya mindössze 10%, a 60 éves vagy annál idősebb lakosok pedig ennek több mint háromszorosát, a lakosság 33,7%-át teszik ki (a Központi Statisztikai Hivatal 2011-es népszámlálási adatai szerint). A lakosság alig több mint felét, 52,3%-át adják az aktív, munkaképes korú személyek (3. ábra).

3. ábra

Forrás: www.ksh.hu/nepszamlalas

A népesség iskolai végzettsége, etnikai, vallási összetétele

A település lakosságának rétegződését a Központi Statisztikai Hivatal 2011-es népszámlálási adatai alapján lehetséges vizsgálni, ugyanis a KSH éves megyei statisztikai évkönyveiben településszintű bontásban nem találhatóak meg az adatok ilyen mélységig.

Fekeden viszonylag homogén a lakónépesség nemzetiségi kötődése, az egyetlen, de számarányban igen jelentős nemzetiség a német, a KSH 2011-es adatai szerint a falu akkori mintegy 200 lakosából 123-an tartották magukat német nemzetiségűnek, vagyis arányuk az összlakosságon belül eléri a 65%-ot.

4. ábra

Forrás: www.ksh.hu/nepszamlalas

A település lakóinak vallási összetétele is meglehetősen homogén volt 2011-ben a KSH kimutatásai szerint (2. táblázat, 5. ábra):

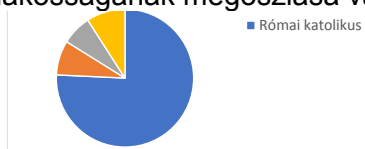
2. táblázat: Feked lakosságának megoszlása vallási hovatartozás szerint

Római katolikus	Református	Vallási közösséghez, felekezethez nem tartozik	Nem kívánt válaszolni, nincs válasz
150	16	14	18

Alapvetően nincsenek a körjegyzőség belül és a falun belül sem érdekellentétek. Konfliktus gyakorlatilag nincs a település lakosságán belül, a szegregáció problémája sem áll fenn.

5. ábra

Feked lakosságának megoszlása vallási hovatartozás szerint

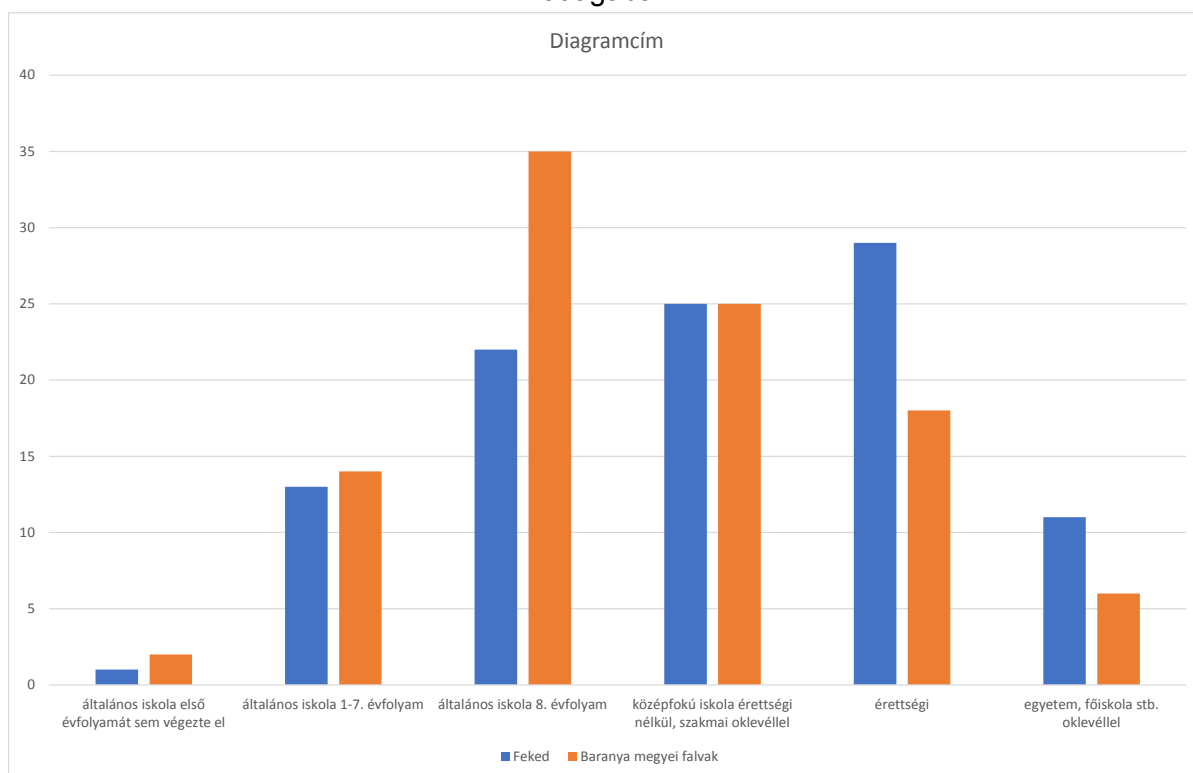
Forrás: www.ksh.hu/nepszamlalas

Települési identitást erősítő tényezők (történelmi és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

A települési identitást erősíti a homogén, a megye falusi jogállású településeinél átlagosan iskolázottabb lakosság, ami az érettségizettek és felsőfokú végzettséggel rendelkezők megyei községi átlagos jóval meghaladó arányában látszik (6. ábra).

6. ábra

A lakosság iskolázottság szerinti megoszlása Fekeden és Baranya megye községeinek átlagában

Forrás: www.ksh.hu/nepszamlalas

A község civil szféráját egyetlen bejegyzett szervezet alkotja, ez a szervezet a Szülőföldünk Baráti Kör Fekede. 1985 óta létezik, 1989-ben sikerült bejegyezni, az ország egyik első civil szervezeteként. Eredeti célja, hogy kapcsolatot teremtsen és tartson fenn a Fekeden élők és az innen elszármazottak között. Ma már az alapító tagok gyermekei és unokái közt van szükség kapcsolattartásra. Az egyesület tagjainak száma meghaladja a százat.

Tájház, helytörténelmi kiállítás is működik a településen, ha nem is állandó nyitva tartással, hanem csak bejelentkezés alapján.

A település egyetlen turisztikai attrakciója a 2018-ban már kilencedik alkalommal megrendezésre kerülő Stifolder-fesztivál. Az első fesztiválon mintegy harminc, 2017-ben már közel 90 stifoldert bíralt a zsűri. Ugyanígy nő a látogatók száma is. Népszerű a fesztivál a Budapest környéki sváb települések lakóinak körében, de Baja környékéről, a Bácskából is jönnek, és külföldről is neveztek már szalámit a versenybe. Természetesen a környező településeken a legnépszerűbb.

A település humán infrastruktúrája – humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)

Feked saját oktatási intézménnyel nem rendelkezik, Véménd a központi település, ahová az óvodába és a nyolc osztályos általános iskolába falubusszal viszik a feked gyerekeket. Van, aki Pécssett és Pécsváradon tanul a szabad iskolaválasztásnak köszönhetően, ide azonban az önkormányzat nem tudja szállítani a gyerekeket. Amikor van szabad hely a kisbuszban, bárki használhatja azt gyógyszertár vagy más, szomszédos településeken található intézmény igénybe vétele céljából. Van egy házi segítségnyújtó személy is, a mohácsi családsegítő alkalmazottja.

A hivatal minden munkanapon nyitva áll a lakosság előtt.

Esélyegyenlőség biztosítása

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló (2003. évi CXXV.) törvény értelmében minden települési önkormányzatnak rendelkeznie kell 5 évre szóló helyi esélyegyenlőségi programmal (HEP), amelyet két évente felül kell vizsgálni. Az esélyegyenlőségi programoknak az adott település területén élő hátrányos helyzetű csoportokra kell irányulnia. Mivel Fekeden homogén és az átlagnál iskolázottabb a lakosság, a 2017-ben íródott közel 100 oldalas dokumentum részletes bemutatását nem tartjuk szükségesnek. Az önkormányzat sem megy túl (nincs rá szüksége, hogy túlmenjen) általánosságokon, amikor az alábbiakban fogalmazza meg a helyi esélyegyenlőségi program céljait: érvényesíteni

- az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség biztosításának követelményeit;
- a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés elvét;
- a diszkriminációmentességet;
- a szegregációmentességet;
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén felmerülő problémák kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

A település gazdasági súlya, szerepköre

A településen, annak méretéből adódóan, helyben gazdasági tevékenységet folytató cég kevés van, a mezőgazdasági tevékenység mellett egy vállalkozás: egy faipari (fűrészüzem és bútormanufaktúra, egy német állampolgár tulajdonában).

A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

A település gazdasági szervezeteire vonatkozó részletes adatokat az önkormányzat és a statisztikai hivatal, illetve a gazdasági kamara adatvédelmi okok miatt nem adhat ki, így a faipari vállalkozásról a polgármester úr tájékoztatásából származnak az adatok: 5-6 fő helyi lakost foglalkoztat. Az elmúlt években volt példa a tevékenység bővítésére (2016-ban Feked emiatt módosította rendezési tervét). Más, konkrét fejlesztési tervekkel rendelkező vállalkozásról nincs tudomás, de a vállalkozásbarát hozzáállás miatt több cég tette adminisztratív központját a településre.

A másik legnagyobb foglalkoztató, a kis települések többségéhez hasonlóan, az önkormányzat. 5 helyi és egy szomszéd településbeli közmunkás van a faluban.

Van egy boltos, egy fuvarozó és néhány mezőgazdasági vállalkozó Fekeden.

A közeli Bábaapátiban található radioaktív hulladéklerakó kutatási munkálataihoz Feked is csatlakozott, a megvalósult beruházás fejében az azt támogató települések kapnak bizonyos fejlesztési forrásokat meghatározott szerződési keretek között.

A helyi munkaerő jelentős része nem Fekeden, hanem a környező településeken dolgozik: elsősorban Pécsre járnak el.

A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelései

A helyi iparüzési adó alóli mentesség miatt betelepülő vállalkozásokon kívül komoly fejlesztésről az önkormányzatnak nincs tudomása.

A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

Egy település relatív sikeréhez a megfelelő elérhetőség és a képzett munkaerő is hozzájárul: egyrészt a képzett munkaerő jellemzően kevésbé küzd a munkanélküliség problémájával, másrészt vállalkozási hajlama is erősebb, mint a kevésbé képzett rétegeké.

Ami Feked község elérhetőségét illeti, a volan.hu adatai alapján elmondható, hogy mindhárom közeli város (Pécs, Mohács, Pécsvárad) irányába és onnan vissza naponta legalább 10 járatpár közlekedik (igaz, ezek egy része nem a faluban, hanem a fekedei bejárati útnál áll meg). A relációnként átlagosan 25, vagyis összesen 75 járatpárból 29 esetben van szükség (igaz, egyetlen) átszállásra. Egy normál nappali műszakra bármely irányban megoldható a munkavállalási céllal végzett napi ingázás, ugyanakkor egy este véget érő műszak után a hazajutás Fekedre már problémát jelenthet, mivel 18-19 óra után már egyik városból sem indul olyan busz, amellyel Feked megközelíthető lenne.

Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

Látható, hogy a település ingatlanállománya alapvetően rendezett házakból áll: az elmúlt években pályázati pénzből 60 ingatlan homlokzatának felújítása történt meg, az ingatlanállomány jelentős része (összesen mintegy 130-140 ingatlan van a faluban, bár a KSH 2011-es népszámlálási adatai szerint ez a szám csak 109).

Az ingatlanállomány viszonylag idősnek mondható (kétharmaduk 1946 előtt épült), az új ingatlanok aránya elenyésző, a most épülő egyetlen ingatlant leszámítva az elmúlt két évtizedben nem épült ház Fekeden (7. ábra). Ez egyáltalán nem tekintendő negatívumnak, a rendkívül vonzó faluképet többek között éppen a patinás régi házak látványa adja (mint amilyen például a dokumentum címdalán szereplő porta).

Látható, hogy a település ingatlanállománya alapvetően rendezett házakból áll: az elmúlt években pályázati pénzből 60 ingatlan homlokzatának felújítása történt meg, az ingatlanállomány jelentős része (összesen mintegy 130-140 ingatlan van a faluban, bár a KSH 2011-es népszámlálási adatai szerint ez a szám csak 109).

3. táblázat: Feked ingatlanjainak komfortfokozata

Hálózati	Házi	Meleg folyóvízzel	Víz-öblítéses WC-vel	Köz-	Házi
vízvezetékekkel				csatornával	
ellátott lakás					
98	11	97	96	–	109

Forrás: www.ksh.hu/nepszamlalas

7. ábra

Feked ingatlanjainak építési éve

Forrás: www.ksh.hu/nepszamlalas

Az ingatlanok mintegy négyötöde összkomfortos, illetve komfortos (az összes lakás harmada tekinthető összkomfortosnak). A lakások felszerelése a mai kor színvonalán mozog, csupán a közcsatorna-hálózat hiányzik még Fekeden (3. táblázat és 8. ábra).

8. ábra: Feked ingatlanjainak komfortfokozata

Forrás: www.ksh.hu/nepszamlalas

Az ingatlanok egy részét a turizmus keretében hasznosítják, a Booking.com weboldalon is található fekedi ingatlanok.

A külföldi tulajdonosok ingatlanjaik gondozását helyi lakosokra bízzák, ezt el is várja az önkormányzat. Korábban ez szervezettebb körülmények között működött, az önkormányzat hozzájárulása kellett a külföldiek ingatlanvásárlásaihoz. Kérték a helyi megbízott meglétét. Ez a mai napig működik. Volt, aki befektetési céllal vásárolt ingatlant, náluk a gondoz(tat)ás több problémával jár.

Húsz éve óta először fordul elő Fekeden ingatlanépítés, ezt az önkormányzat támogatja is: akik megfelelnek az önkormányzat által szabott feltételeknek (büntetlen előélet, munkahely, életvitelszerűen Fekeden lakás), azokat az önkormányzat 800 000 Ft vissza nem térítendő támogatásban részesíti.

Üres házhellyel nem rendelkezik az önkormányzat, foghíjtelkek beépítésére van lehetőség. Hosszú távon, az igények függvényében akár új utca nyitására is lenne lehetőség. Saját ingatlantulajdona csekély az önkormányzatnak.

3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

A Településszerkezeti tervet a 314/2012.(XI.8.) Korm.rendelet 4. számú mellékletében rögzített tartalmi követelmények szerint, a 3. számú mellékletben felsorolt környezetalakítási és szakági javaslatokkal alátámasztva kell elkészíteni.

A Településszerkezeti tervben be kell mutatni a műszaki infrastruktúra hálózatok és a területfelhasználás meglévő és tervezett elemeit.

Mivel felülvizsgálat készül, az új településszerkezeti terv alapja a hatályos terv, az abban szereplő megállapításokat kialakult állapotnak tekintve.

Az alábbiakban azokat a javasolt területi változtatásokat soroljuk fel, amelyeket az új fejlesztési elképzelések nyomán célszerű szerepeltetni a településszerkezeti tervben:

Vonalas elemek

- Mezőgazdasági gyűjtőút és kerékpárút kiépítése a volt vasútvonal területén
- Fontosabb mezőgazdasági útvonalak kijelölése esetleges távlati fejlesztések elősegítése érdekében (pl. Geresdlak irányába)
- Hiányzó mezőgazdasági útkapcsolatok pótlása a településtől keletre

Területi elemek

- A területhasználatokhoz igazodó területfelhasználási kategóriák kijelölése az OTÉK-ot alapul véve a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területeken
- A közműellátás fejlesztésével kapcsolatos területi elemek megjelenítése
- Záportározó tó a Fekedi-árok rendezése kapcsán
- Szennyvíztelep elhelyezésére alkalmas terület kijelölése
- A közcélú zöldfelületek fejlesztése a Fekedi-árok belterületi szakasza mentén
- Turizmusfejlesztésre alkalmas területek kijelölése
- Erdőterület növelése a területrendezési tervi illeszkedés érdekében
- Vízeroszió csökkentésének elősegítése
- Megújuló energiaforrás hasznosítására alkalmas terület kijelölése

3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére

Fekeden szinte az egész falu látnivaló. A falu arculatát meghatározza a XX. század első harmadában épített parasztházak sora. A homlokzatok különleges kiképzéseikkel, az oromzatok festett és vakolt díszekkel (stukkóikkal) magas esztétikai értéket képviselnek. A díszesen faragott és festett keskeny utcai bejárati ajtók ilyen tömegben jellegetesen fekedei építészeti megoldások. E tornácra nyíló díszes ajtókat színes üveglablakkal is

kiegészítették. Az esztergált faoszlopos tornácok, az eredeti, különleges, kézi kovácsolással készült vaskapuk tovább emelik az összhangot.

Az 1765-ben épült, 1846-ban bővített, majd 1992-ben felújított templom műemlék. Különlegessége a toronysüveg gazdagon díszített rézborítása. Műemléki védelem alatt áll a copf stílusú szószék is, amely helyi mester keze munkáját dicséri.

Feked település bármely gazdaság- és egyéb fejlesztési tevékenysége során biztosítani kell a meglévő értékek érintetlenségét és védelmét. Az önkormányzat hozzáállásának ismeretében ez nem fog problémát okozni.

4. HA STRATÉGIA NEM KÉSZÜL, A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMON KÖVETÉSE

4.1. A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer

Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere – költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Gazdasági programot Feked község nem készített, éves költségvetésekkel rendelkezik, amelyek hamarosan a település honlapján is elérhetőek lesznek az önkormányzati rendeletek között. A 2017-es és 2018-as költségvetés sarokszámai a 4. táblázatban olvashatóak.

4. táblázat

Feked község 2017-es és 2018-as költségvetésének sarokszámai

	2017	2018
Költségvetési kiadások		
	Eredeti előirányzat	Eredeti előirányzat
Foglalkoztatottak személyi juttatásai	5 284 052	9 427 518
Külső személyi juttatások	2 764 000	2 758 900
Személyi juttatások	8 048 052	12 186 418
Munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	2 172 974	2 700 000
Készletbeszerzés	2 321 607	2 888 000
Kommunikációs szolgáltatások	488 465	480 000
Szolgáltatási kiadások	430 500	5 571 500
Különbételek befizetések és egyéb dologi kiadások	2 620 000	
Dologi kiadások	11 860 572	2 681 500
Ellátottak pénzbeli juttatásai	1 030 000	1 030 000
Egyéb működési célú kiadások	2 500 000	2 500 000
Beruházások	6 700 000	3 810 000
Felújítások	16 482 533	21 222 640
Költségvetési kiadások	48 794 131	55 070 058
Költségvetési bevételek		
	Eredeti előirányzat	Eredeti előirányzat
Önkormányzatok működési támogatásai	16 232 503	17 817 289
Működési célú támogatások államháztartáson belülről	22 532 503	30 844 593
Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	12 426 600	12 654 700
Termékek és szolgáltatások adói	1 400 000	1 530 000
Közhatalmi bevételek	3 000 127	
Kamatbevételek és más nyereségjellegű bevételek	53 000	50 000
Működési bevételek	3 553 000	1 071 900
Működési célú átvett pénzeszközök	250 000	150 000
Költségvetési bevételek	41 762 230	47 823 193

Finanszírozási kiadások		
	Eredeti előirányzat	Eredeti előirányzat
21 Belföldi finanszírozás kiadásai	3 842 625	3 842 625
30 Finanszírozási kiadások	3 842 625	3 842 625
Finanszírozási bevételek		
	Eredeti előirányzat	Eredeti előirányzat
Maradvány igénybevétele	10 874 526	10 874 526
Belföldi finanszírozás bevételei	10 874 526	10 874 526
Finanszírozási bevételek	10 874 526	10 874 526

A község vagyongazdálkodása igen kevés elemre terjed ki: ingatlanvagyon, épülete van ugyan az önkormányzatnak, de földterülete szinte nincs, magánkézben vannak a környező területek. A (meglehetősen rossz állapotú) földutakban merül ki az önkormányzat külterületi ingatlanvagyona. Igen ritkán ad el az önkormányzat területet, vásárolni igyekszik lehetőségei függvényében, elővételi jogát bejelölve több területeken (elsősorban belterületen) az új rendezési tervben.

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

A Möt. (2011. évi CLXXXIX. Törvény Magyarország helyi önkormányzatairól) 13.§ (1) bekezdése tételesen felsorolja, az önkormányzatoknak működésük során mely feladatokat kell ellátni, illetve melyek azon feladatok, melyeket ezen felül elláthatnak önkéntes alapon. Első helyen említi a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok között a településfejlesztést, valamint a településrendezést.

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége alapvetően saját anyagi erőforrásai, illetve a rendelkezésre álló pályázatok útján elnyerhető források. Optimális a saját források, saját bevételek minél nagyobb százalékban történő rendelkezésre állása lenne, mert a pályázati rendszerben mindig nagyfokú a bizonytalanság: kiírnak-e olyan pályázatokat, amelyekben az önkormányzat indulhat és ha igen, nyer(nek)-e a település pályázata(i).

Jelen koncepció elkészítése (amely a település rendezési tervének és integrált településfejlesztési stratégiájának immanens részét képezi) is ennek a településfejlesztési tevékenységnek a része. Erejéhez mérten az önkormányzat részt vesz a lakóhely minőségét fejlesztő beruházásokban (kultúra, szórakozási lehetőségek, közművek fejlesztése stb.) is és támogatja helyi gazdaságot is.

Településfejlesztési intézményrendszer egy Feked nagyságrendű településen nem értelmezhető: testületi döntések vannak bizottságok helyett a településfejlesztés területén is.

Az önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenysége

Az önkormányzatoknak nem törvény által előírt feladata a gazdaság fejlesztése, a már említett 2011. évi CLXXXIX. Törvény Magyarország helyi önkormányzatairól arról rendelkezik a 13.§ (1) alatt, hogy az önkormányzat közreműködni köteles a foglalkoztatás megoldásában.

Gazdasági övezet két helyen található a településen:

- a belterület északi részén meglévő faipari telephely, amelynek kismértékű bővítése tervben van;
- a volt TSZ major területét szükség esetén keleti irányban lehet bővíteni.

A csatornázás még megoldandó feladata Fekeden, amely nemcsak a lakóingatlanok értékét növelné és a település környezeti állapotát javítja, de vállalkozási telephelyként is emelné a település vonzerejét.

Több településsel közös projekt lehetne (remélhetőleg lesz) a valamikori Pécs-Bátaszék 64-es számú vasútvonal nyomvonalán építendő kerékpárút, amelynek tanulmánytervei elkészültek már több mint tíz éve.

A helyi adópolitika célkitűzéseivel kapcsolatosan elmondható, hogy a településen jelenleg nincs iparűzési adó. Az adónem bevezetését az Önkormányzat nem tervezi. A postafiók-vállalkozások bizonyos anyagi előnnyel így is járnak a település számára, például az ide bejelentett gépjárművek adójának helyben maradó része révén, illetve az ide bejelentett vállalkozás segítőkészségének köszönhetően

Foglalkoztatáspolitikai

Az önkormányzatok aktív, illetve passzív foglalkoztatáspolitikai eszközökkel érhetik el foglalkoztatáspolitikai céljaikat. A foglalkoztatás magasabb szintjének, így értelemszerűen a nem jelentős munkanélküliségnek köszönhetően az önkormányzat szociális kiadásai kifejezetten alacsony szintűek.

Az aktív munkaerő-piaci politikák célja a munkanélküliség megelőzése, a munkanélküliek munkába való visszasegítése, a munkanélküliség tartóssá válásának megelőzése. Feked különleges helyzetben van a megye települései közt abban a tekintetben, hogy ilyen eszközök (képzés/átképzések, munkanélküliek vállalkozóvá válásának támogatása, foglalkoztatást bővítő bértámogatás, járulékok és/vagy utazási költségek átvállalása stb.) nélkül is alacsony szintű a munkanélküliség és sem gazdasági, sem társadalmi problémákkal nem jár a településen.

A passzív eszközök a foglalkoztatáspolitikai inkább kényszerűségből, kötelezettségből vállalt és alkalmazott, átmeneti eszközei, az átmenetileg a munkaerőpiac szélére sodródottak megélhetéséről történő gondoskodás. Passzív eszközök a munkanélküli járadék, a jövedelempótló támogatás, a rendszeres szociális segély, a nyugdíj előtti segély, esetleg átmeneti munkahelyek. Feked ilyen eszközök alkalmazására sincs rákényszerítve, legfeljebb azt említhetjük meg, hogy közhasznú foglalkoztatás folyik a településen.

Az önkormányzat közvetett módon is szerepet játszhat a foglalkoztatási viszonyok javításában: vállalkozásoknak a településre vonzásával, számukra kedvező működési környezet kialakításával (például közművesített vagy közművesíthető telkek rendelkezésbe bocsátása, de az iparűzési adó alóli mentesség is ide sorolható).

Lakás- és helyiséggazdálkodás

Bér-, illetve szolgálati lakással az önkormányzat nem rendelkezik, a lakásgazdálkodás Feked településen teljes egészében piaci alapon történik.

Intézményfenntartás

Az hivatalon kívül gyakorlatilag nincs intézmény önkormányzati fenntartásban, a korábbi iskolafenntartó társulat ma a KLIK fennhatósága alá tartozik. Az óvoda közös fenntartásban

volt, most a vémei német önkormányzat tartja fenn. Az önkormányzatnak a helyi egyesülettel van megállapodása, amelyik a könyvtárat üzemeltetni (IKSZ, integrált közösségi szolgáltatói tér) formájában.

Energiagazdálkodás

Jelenleg a település energiaellátása fosszilis energiahordozókkal történik, de a vízműtelepen napelem-panelek is működnek a telep kiszolgálása miatt (40 kW-os minierőmű, a Dél-Dunántúl legnagyobb napkövetős rendszere volt átadásakor). Az önkormányzat épületein, például a turistaszállón napelemek és napkollektorok is telepítésre kerültek.

Településüzemeltetési szolgáltatások

A község önkormányzata közigazgatási területén a települési hulladék gyűjtésére, szállítására, illetve közszolgáltatási szerződésben kijelölt hulladékkezelőben történő ártalommentes elhelyezésére (vagyis a helyi hulladékgazdálkodásra) hulladékgazdálkodási közszolgáltatást szervez és tart fent. A közterületek rendszeres tisztán- és karbantartásáról, a települési zöldterületek fenntartásáról az Önkormányzat és az érintett ingatlan tulajdonosok gondoskodnak.

4.2. Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére

A település fejlesztési koncepciójában megfogalmazott célkitűzések megvalósulását, az intézkedések hatékonyságát, a szakmai teljesítményeket folyamatosan értékelni, a megvalósítást időszakonként felülvizsgálni szükséges. Ennek alapja az egységes monitoring és értékelési rendszer, amely a nyomon követést, az értékelést és a visszacsatolást biztosítja.

A folyamatok nyomon követése érdekében szükséges:

- fejlesztéspolitikai információs, monitoring és értékelési rendszer kialakítása és folyamatos működtetése;
- megfelelő és egyenletes, minőségi, rendszerszerű adatgyűjtés nem csak a források felhasználásáról, de az elért szakmai kimenetekről és eredményekről is;
- az értékelési tevékenység megújítása, szabályozott visszacsatolással működő és a végrehajtó intézményektől független nézőpontot is biztosítani képes értékelési rendszerrel;
- az átláthatóság biztosítása.